

UN SFERT DE VEAC DE ACTIVITATE LA MUZEUL DE ISTORIE DIN TÎRGOVIȘTE

RADU GIOGLOVAN

președintele Consiliului științific

GABRIEL MIHĂESCU

directorul Muzeului județean

Încă de la sfârșitul secolului trecut s-a făcut simțită și la Tîrgoviște — orașul care păstrează prețioase vestigii istorice și artistice din totdeauna scumpe românilor — necesitatea creării unui muzeu autohton.

Deși obiectele mai ușor de transportat au fost adunate la București pentru completarea colecțiilor fostei Comisii a monumentelor istorice, totuși o serie de piese muzeistice de dimensiuni mai mari (pietre de mormînt, ancadramente de uși și ferestre, coloane) care au întruchipat cîndva vrednice ctitorii voievodale, au rămas mai departe părăsite la voia întâmplării.

O primă încercare locală de valorificare a lor din punct de vedere muzeistic o face, prin 1912, colecționarul Saint-Georges, poposit la Tîrgoviște, care a expus în casa Fussea-Pîrvulescu — pusă la dispoziție de proprietar — bogata sa colecție de antichități, mărită prin achizițiile făcute aici : documente, icoane, cărți vechi, monede, materiale epigrafice etc.

O dată însă cu mutarea sa la București, în 1916, Saint-Georges a luat cu sine și colecția care ar fi putut constitui atunci nucleul unui așezămînt muzeal tîrgoviștean. Însăși casa care a adăpostit-o — monument de arhitectură brîncovenească — donată de Constantin Fussea cu destinația expresă de a adăposti muzeul orașului, a fost pierdută de autorități prin nerespectarea clauzelor donației, acestea dînd imobilului altă destinație decît aceea rîvnită de donator.

Cele mai multe pietre de valoare istorică și artistică continuau astfel să zacă prin curțile bisericilor și ale locuitorilor. Printre acestea se afla și bogata colecție-lapidariu, recuperată în urma demolării vechii biserici a Mitropoliei din Tîrgoviște, la sfârșitul secolului trecut.

După îndelungate demersuri, Comisia monumentelor istorice a reușit să realizeze în 1928 construcția unei clădiri în imediata apropiere a Mitropoliei, destinată să adăpostească pietrele care timp de peste trei decenii înfruntaseră capriciile vremii și ale oamenilor. Deși spațiul restrâns al clădirii nu permitea o expunere corespunzătoare a colecției-lapidariu, totuși ulterior au fost îngrămădite aici și piesele de artă populară din colecția lui George Olszewski.

Cercetările inițiate de aceeași Comisie a monumentelor istorice pe teritoriul orașului și județului, care au îmbogățit patrimoniul muzeistic local, făceau tot mai necesară ridicarea unui local corespunzător pentru muzeul țirgoviștean. În sfârșit, la 29 octombrie 1936, un comitet de construcție patronat de C. D. Dimitriu a început colectarea fondurilor necesare, mizând pe donațiile întreprinderilor industriale dimbovițene și pe obolul cetățenilor, acestea adăugându-se subvenției de 50 de mii de lei acordată de Ministerul Cultelor și Artelor.

Muzeul a fost amplasat pe terenul bisericii Stelea, cedat în acest scop; la 3 octombrie 1937 așezându-se, în cadru oficial, piatra fundamentală.

Construcția s-a realizat după planurile arhitectului N. Ghika-Budești, membru al Comisiei monumentelor istorice¹.

Cu ocazia terminării de roșu, Nicolae Iorga ținea la Țirgoviște în vara anului 1938, o conferință — adevărat testament privitor la rolul muzeului nostru care-și deschidea porțile „pentru educația gustului și pentru răspîndirea învățaturii aici, dar și pentru tot ceea ce oamenii care vin de aiurea pot căpăta, fiind siguri că le găsesc, în aceste locuri de o așa veche și de lungă și de interesantă istorie“².

Lucrările de finisare a edificiului s-au prelungit pînă în 1940, cînd primăria orașului, avariata de cutremurul din noiembrie, și-a mutat aici o parte din birouri, fără ca muzeul să poată fi deschis atunci.

În ciuda condițiilor grele create de războiul care avea să se declanșeze peste un an, preocuparea pentru completarea colecțiilor a continuat datorită pasiunii profesorului Alexandru Vasilescu, viitorul director al muzeului.

La 30 septembrie 1943, în urma demolării clădirii-depozit de la Mitropolie — impusă de lucrările de amenajare a parcului central — s-a încheiat și mutarea lapidariului în noul muzeu.

Deschiderea oficială a primei expoziții permanente a avut loc la 30 ianuarie 1944. Ea cuprindea, pe lângă lapidariu, colecția de artă populară Olszewski, diferite alte obiecte provenite din donații, ca: stampe, tablouri, odăjdii bisericești, cărți vechi, precum și armele și uni-formele militare împrumutate de la Regimentul 22 Dimbovița.

¹ Arhiva Muzeului județean Dimbovița, dos. nr. 1/3/468, pag. 5.

² Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice, fasc. 96, Vălenii de Munte, aprilie—iunie 1938, pag. 36.

Curînd după inaugurare, patrimoniul s-a îmbogățit cu donația testamentară a scriitoarei țîrgoviștene Smara Gheorghiu, donație formată din piese de mobilier, obiecte personale etc.

În aceeași zi a fost inaugurată și biblioteca publică a orașului — a moștenitorilor lui D. Atanasiu-Bițu — adăpostită temporar în clădirea muzeului.

Revoluția culturală ce a urmat actului istoric de la 23 August 1944 a deschis și pentru muzeul țîrgoviștean perspectiva unei pregnante activități cu caracter științific. Asigurarea fondurilor necesare îmbogățirii colecțiilor și îmbunătățirea condițiilor de funcționare i-au permis lărgirea ariei de preocupări, printre care efectuarea primelor cercetări arheologice și de arhivă. În acest chip s-a putut trece la reorganizarea tematică a expoziției de bază și s-a ilustrat pentru prima dată publicului țîrgoviștean dialectica istoriei societății omenești.

O primă încercare de valorificare muzeistică a monumentelor orașului a fost făcută în 1956, cînd s-a amenajat expoziția de stampe și tablouri istorice din Turnul Chindia, reprezentînd succint istoria Curții domnești.

Inițierea, în 1961, a lucrărilor de restaurare a Curții domnești, a permis deschiderea aici, în 1967, a unui complex muzeal format din trei expoziții inaugurate cu ocazia vizitei din 11 mai, cu care conducătorii de partid și de stat onorează Țîrgoviștea.

Cu acel memorabil prilej, delegația condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Președintele Consiliului de Stat, a consemnat în cartea de aur a muzeului următoarele elogioase aprecieri: „Am vizitat cu profundă emoție mărturiile peste veacuri ale vechii cetăți de scaun a Țării Românești, în care și-au avut reședința glorioșii voievozi Mircea cel Bătrîn, Vlad Țepeș, Mihai Viteazu, eroi ai luptei poporului nostru pentru libertate și neatințare. La amintirea gloriei străbune pe care o evocau „Ruinurile Țîrgoviștei“ au vibrat puternic inimile primilor noștri poeți, ale tuturor patrioților, care au dus mai departe lupta înaintașilor pentru dreptate și progres.

Aceste locuri istorice rămîn un simbol luminos al trecutului nostru, o pagină de neuitat în cartea de vitejie a poporului român, mărturie grăitoare în fața generațiilor prezente și a celor care vor continua opera patriotică a constructorilor socialismului“.

Tot atunci s-a deschis Muzeul tiparului și al cărții vechi românești, amenajat într-o veche și interesantă cădire țîrgovișteană care a aparținut boierilor Crețulescu, exponatele ilustrînd bogatele tradiții culturale ale acestui oraș.

O realizare la fel de valoroasă a fost organizarea Muzeului scriitorilor țîrgovișteni, inaugurat la 30 decembrie 1967, în casa în care a trăit și creat prozatorul Ion Al. Brătescu-Voinești.

La intrarea în circuitul nostru cultural a ambelor muzee o pasionată contribuție a avut-o profesorul emerit Nicolae Simache, directorul Muzeului de istorie Ploiești.

De la înființare, cele două muzee precum și expoziția permanentă „I. L. Caragiale” din comuna natală a marelui scriitor au funcționat ca secții ale Muzeului regional, pentru ca după ultima împărțire administrativ-teritorială din primăvara anului 1968, acestea să fie grupate în chip firesc sub conducerea unitară a Muzeului județean Dîmbovița.

Reînființarea județului Dîmbovița constituie o nouă și importantă etapă în perspectiva dezvoltării muzeelor noastre sub toate aspectele. Crearea unei administrații unice a dat posibilitatea centralizării fondurilor alocate în scopul creșterii colecțiilor muzeale, organizării laboratoarelor și depozitelor, a folosirii raționale a personalului științific și tehnico-administrativ, fapt care permite astăzi lichidarea rămănerii în urmă față de muzeele din fostele centre regionale, asigurînd totodată o funcționare adecvată interesului arătat de publicul vizitator, al cărui număr crește de la un an la altul.

Noua formulă organizatorică și grija purtată de Consiliul popular al județului Dîmbovița au creat condiții optime pentru organizarea unei expoziții permanente de arheologie, a casei-atelier Gheorghe Petrașcu și a unei expoziții memoriale „Ion C. Vissarion” în casa povestitorului din comuna Costești-Vale.

În ultimul an s-a lărgit de asemenea și aria de preocupări a personalului științific, care — pe lângă cercetări arheologice și de arhivă — și-a extins investigațiile în marile biblioteci și muzee, reușind să-și concretizeze activitatea într-o serie de comunicări cu care Tîrgoviștea a fost prezentă la sesiunile științifice organizate de Muzeul Brăilei, Muzeul de istorie din Cluj și Direcția muzeelor și monumentelor. Însăși apariția acestui volum de studii și materiale reprezintă de fapt rodul ultimului an de cercetare.

În scopul popularizării muzeelor noastre s-a întreprins o susținută muncă cultural-educativă, oglindită într-o seamă de manifestări ca : expoziții personale de artă plastică, simpozioane cu tema „Memoria pămîntului natal”, concursuri „Cine știe câștigă”, participare la brigăzile științifice organizate de Comitetul județean pentru cultură și artă, conferințe etc. În același scop s-au redactat și editat pliantele „Muzeul scriitorilor tîrgovișteni” și „Retrospectiva Tanți Iliescu-Mihăilescu”, precum și cărți poștale ilustrate, afișe, panouri de popularizare și săgeți indicatoare, plantate pe drumurile de acces, toate contribuind la depășirea numărului de 100 de mii de vizitatori înregistrați la sfîrșitul anului 1969.

Valorificarea colecțiilor aflate în depozitele muzeului s-a făcut prin expoziții temporare și itinerante. Menționăm : „Tîrgoviștea — primul centru tipografic românesc”, „Lupta maselor populare din județul Dîmbovița pentru eliberarea țării de sub jugul fascist, pentru democrație și socialism” etc.

La a 25-a aniversare, Muzeul județean Dîmbovița prezintă bilanțul unor realizări care constituie pentru noi garanția succeselor viitoare.